

C/2024/4659

9.8.2024

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Podejścia oraz najlepsze praktyki przemysłowe i technologiczne na rzecz społeczeństwa odpornego
na deficyt wody

(opinia rozpoznawcza na wniosek Komisji Europejskiej)

(C/2024/4659)

Sprawozdawca: **Florian MARIN**

Współsprawozdawca: **John BRYAN**

Doradczynie i doradcy	Kevin KINSELLA (z ramienia sprawozdawcy z Kat. 3) Josef SCHNAITL (z ramienia sprawozdawcy z Grupy I)
Wniosek o konsultację	11.12.2023
Podstawa prawna	Art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Komisja Konsultacyjna ds. Przemian w Przemysle
Data przyjęcia przez sekcję	15.5.2024
Data przyjęcia na sesji plenarnej	30.5.2024
Sesja plenarna nr	588
Wynik głosowania (za/przeciw/ wstrzymało się)	215/2/2

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Aby zapewnić odporność na deficyt wody, a także bezpieczeństwo wodne i zrównoważoną gospodarkę wodną, potrzebna jest odrębna strategia i plan działania w sprawie wody. Wymaga to w przyszłości prawidłowego wdrożenia Niebieskiego Ładu UE, który będzie uzupełnieniem Europejskiego Zielonego Ładu. Niniejsza opinia stanowi odpowiedź na wniosek Komisji Europejskiej o przyjęcie opinii rozpoznawczej, w której pogłębiono by analizę przeprowadzoną w ramach CCMI/208 ⁽¹⁾ i skupiono się na wdrażaniu zasad przewodnich (nr 7, 9, 10, 11 i 12) Niebieskiego Ładu EU oraz działań (nr 7, 8, 9, 10 i 14–17) w ramach Niebieskiego Ładu UE odnoszących się do przemysłu ⁽²⁾.

1.2. Podejścia oraz najlepsze praktyki przemysłowe i technologiczne na rzecz społeczeństwa mądrze korzystającego z wody należy ściśle powiązać z kompleksową polityką zrównoważonego gospodarowania wodą w przemyśle opartą na ograniczaniu zużycia wody, ponownym wykorzystywaniu i recyklingu wody, zwiększaniu magazynowania i zmniejszaniu zanieczyszczenia wody oraz stopniowym wprowadzaniu i wykorzystywaniu wodooszczędnych technologii ⁽³⁾, zapewniając jednocześnie sprawiedliwą transformację chroniącą konkurencyjność przemysłu.

1.3. Aby włączyć wodę do zmienionej polityki przemysłowej i ścieżek transformacji, należy:

- przyjąć zmienione ramy strategiczne dla przemysłu, w tym zmodyfikowane ramy finansowania infrastruktury, umiejętności (plan działania dotyczący wymiaru ludzkiego), technologii i badań, których celem będzie sprostanie wyzwaniom związanym z wodą równoległe z polityką dekarbonizacji (np. fundusz na rzecz niebieskiej transformacji) i wspierania konkurencyjności przemysłu; ta zmiana powinna stanowić okazję do zaproponowania nowego porozumienia przemysłowego, aby w ciągu czterech lat zaoferować przemysłowi europejskiemu skonsolidowaną strategię odpowiadającą na wielorakie wyzwania, przed którymi on stoi (w dziedzinie wody, energii, surowców krytycznych, cyfryzacji i strategicznej autonomii), jak też opracować plany gospodarowania wodą na poziomie dorzecza oraz na szczeblu lokalnym, krajowym i europejskim,

⁽¹⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Sektory o dużym zapotrzebowaniu na wodę a technologie wodooszczędne” (opinia z inicjatywy własnej) (Dz.U. C 349 z 29.9.2023, s. 74).

⁽²⁾ <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/2024-01/qe-04-23-852-pl-n.pdf>.

⁽³⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Sektory o dużym zapotrzebowaniu na wodę a technologie wodooszczędne” (opinia z inicjatywy własnej) (Dz.U. C 349, 29.9.2023, s. 74); <https://www.eesc.europa.eu/pl/our-work/opinions-information-reports/opinions/water-intensive-industries-and-water-efficient-technologies>.

- uwzględnić w zmienionej strategii przemysłowej plan działania w zakresie wymiaru ludzkiego (umiejętności, uczenie się przez całe życie), aby zapewnić dostępność zasobów ludzkich niezbędnych do poradzenia sobie z nadchodzącymi zmianami w przemyśle,
- chronić wysoką jakość miejsc pracy i godne warunki pracy w sytuacjach niedoboru wody,
- przyjąć podejście sektorowe poprzez rewizję w ciągu dwóch lat ścieżek transformacji w przemyśle,
- zidentyfikować sektory o dużym zapotrzebowaniu na wodę i opracować odpowiednio dostosowane plany działania, aby pomóc tym sektorom w stopniowym osiągnięciu zrównoważoności pod względem zużycia wody,
- dokonać przeglądu i klasyfikacji sektorów, biorąc pod uwagę ich znaczenie dla społeczeństwa, w celu zapewnienia najbardziej krytycznym sektorom dostępu do wody w sytuacjach kryzysowych,
- w sytuacjach niedoboru wody nadać priorytet suwerenności żywnościowej i bezpieczeństwu żywnościowemu oraz chronić miejsca pracy i warunki pracy,
- przestrzegać określonego celu w zakresie wydobycia netto słodkiej wody w danym dorzeczu,
- rozważyć i opracować niebiurokratyczny europejski mechanizm kwotowy dla wody podobny do systemu handlu emisjami (ETS) i oparty na sektorowej podaży i popycie oraz mechanizm dostosowywania cen na granicach z uwzględnieniem zużycia wody, a także rozważyć i zapewnić większą rolę wody w ramach certyfikacji EMAS i w systemach ekoprojektowania.

1.4. Aby dany sektor stał się wodooszczędny, zmniejszając zużycie wody oraz uzdatniając wodę i poddając ją recyklingowi, należy:

- opracować europejski ekosystem zarządzania danymi dotyczącymi wody,
- mierzyć zużycie wody we wszystkich procesach produkcyjnych,
- minimalizować zużycie wody pitnej do celów przemysłowych,
- określić aktualny stan infrastruktury kanalizacyjnej w UE i opracować plan modernizacji,
- zdefiniować standardy i cele SMART⁽⁴⁾ dotyczące zużycia wody na poziomie sektorów i przedsiębiorstw,
- wyznaczyć w zakładach przemysłowych przeszkolony zespół osób (kierownictwo i personel) odpowiedzialny za oszczędne gospodarowanie wodą, zapewnić stałą komunikację z pracownikami oraz przeprowadzić szkolenia z zakresu umiejętności korzystania z wody,
- dzielić się najlepszymi praktykami przemysłowymi i podejściami technologicznymi za pośrednictwem platformy dla zainteresowanych stron Niebieskiego Ładu, aby zachęcić do rozpowszechnienia tych praktyk i podejść.

1.5. Propozycje mające na celu promowanie wodooszczędnego europejskiego sektora technologicznego obejmują:

- identyfikację istniejących technologii wodooszczędnych,
- opracowanie ścieżki transformacji w kierunku czystego i wodooszczędnego sektora technologicznego, w tym planu działania dotyczącego wymiaru ludzkiego, aby zapewnić dostępność wymaganych umiejętności, wysokiej jakości miejsc pracy i godnych warunków pracy.

1.6. Wdrożenie funduszu na rzecz niebieskiej transformacji w przemyśle będzie wymagało:

- zapewnienia wieloletnich i pochodzących z wielu źródeł finansowania środków unijnych, krajowych, publicznych i prywatnych, w tym dotacji i pożyczek,

⁽⁴⁾ Cele SMART to cele skonkretyzowane, mierzalne, osiągalne, realne i terminowe.

- stworzenia wspólnoty wiedzy i innowacji w zakresie wody (WWiI), finansowanej przez Europejski Instytut Innowacji i Technologii (EIT), która jest właśnie tworzona i która powinna odgrywać zasadniczą rolę w eliminowaniu luk w edukacji, badaniach naukowych, innowacjach i przedsiębiorczości,
- finansowego wsparcia przejścia na zrównoważoną i odporną infrastrukturę oraz gospodarkę wodną; badań w zakresie wodooszczędnych technologii i ich rozpowszechniania; środków zapewniających dostęp do wysokiej jakości usług wodno-kanalizacyjnych po przystępnych cenach.

2. Uwzględnienie wody w zmienionej polityce przemysłowej i ścieżkach transformacji przemysłowej

2.1. **Odporność na deficyt wody** można zdefiniować jako zdolność społeczeństwa do przystosowania się i reagowania na zmiany w dostępności zasobów wodnych wymuszone czynnikami społeczno-ekologicznymi. Odporność na deficyt wody powinna być jednym z celów zmienionej strategii przemysłowej i Niebieskiego Ładu UE.

2.2. Zasady nr 9 i 10 Deklaracji w sprawie Niebieskiego Ładu UE stanowią, że woda powinna być podstawowym elementem **strategii przemysłowej UE. Należy je wdrożyć w ciągu dwóch lat.** W planie przemysłowym Zielonego Ładu o wodzie wspomniano jedynie sporadycznie, natomiast w akcie w sprawie przemysłu neutralnego emisyjnie w ogóle o niej nie wspomniano. **Konieczne są zmienione ramy strategiczne**, w tym specjalny wieloletni plan inwestycyjny i dostosowane ramy finansowania infrastruktury wodnej, umiejętności, technologii i badań, mające na celu sprostanie wyzwaniom związanym z wodą równoległe z polityką dekarbonizacji (działanie nr 10). Te zmienione ramy, które wprowadziłyby wymiar wodny do polityki przemysłowej, mogłyby stanowić okazję do zaproponowania nowego porozumienia przemysłowego, aby zaoferować przemysłowi europejskiemu skonsolidowaną strategię odpowiadającą na stojące przed nim wielorakie wyzwania w dziedzinie wody, energii, surowców krytycznych, cyfryzacji i strategicznej autonomii.

2.3. Wspomniane porozumienie przemysłowe powinno obejmować wymiar ludzki i społeczny i określać umiejętności potrzebne przemysłowi do skutecznego sprostania **wyzwaniom związanym z wodą.** Ten plan działania w zakresie wymiaru ludzkiego powinien uwzględniać piramidę wiekową. Na szczeblu krajowym i lokalnym należy rozwijać zdolność przewidywania zmian poprzez rygorystyczne oceny skutków i opracowywanie działań adaptacyjnych, takich jak ścieżki zmiany zatrudnienia.

2.4. **Zmiana ścieżek transformacji przemysłowej powinna w ciągu dwóch lat umożliwić sektorowi przyjęcie podejścia prowadzącego do oszczędnego gospodarowania wodą.** Biorąc pod uwagę istniejące technologie, niektóre ekosystemy przemysłowe mogą szybko stać się wodooszczędne, natomiast w przypadku **innych sektorów, które potrzebują więcej czasu na dostosowanie**, konieczne będzie przyjęcie **podejścia średnio- i długoterminowego umożliwiającego stopniowe wprowadzanie zmian.** Chociaż „brązowe” sektory takie jak lotnictwo miały czasami trudności z uzyskaniem pomocy finansowej na dekarbonizację (zwłaszcza podczas pandemii COVID-19), w tym przypadku niezwykle ważne jest, aby gałęzie przemysłu o największym zapotrzebowaniu na wodę otrzymały pomoc na stopniowe zmniejszanie zużycia wody, zarówno w postaci wsparcia finansowego, jak i zdecydowanego wsparcia badań nad czystymi technologiami, z uwzględnieniem zużycia wody, energii i surowców krytycznych.

2.5. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) proponuje, by zidentyfikować **sektory o dużym zapotrzebowaniu na wodę** w branżach zasobochłonnych i energochłonnych, w tym w przemyśle tekstylnym, stalowym, hotelarskim, gastronomicznym, turystycznym, odzieżowym, rolnym, w sektorze produkcji żywności, chemicznym, papierniczym, energetycznym, budowlanym, górniczym, w branży centrów danych i motoryzacyjnej. Biorąc pod uwagę szczególne wyzwania, jakim będą musiały stawić czoła w związku z rosnącym niedoborem wody, **sektory przemysłu o dużym zapotrzebowaniu na wodę powinny korzystać z odpowiednio dostosowanych sektorowych planów działania połączonych ze wsparciem finansowym. Dzięki temu będą one coraz bardziej zrównoważone pod względem gospodarowania wodą** poprzez wprowadzenie odpowiednich praktyk i technologii, **pod warunkiem, że będą również dysponować niezbędnymi zasobami ludzkimi.** Dotychczasowe doświadczenia pokazały, że po wdrożeniu odpowiedniej strategii nawet sektory o dużym zapotrzebowaniu na wodę mogą poprawić efektywność pod względem gospodarowania wodą. Na przykład w jednym z ośrodków turystycznych na Morzu Egejskim w Grecji woda deszczowa jest wychwytywana wraz z parą w jednostkach skraplających, a następnie wykorzystywana do picia. Ścieki wytwarzane przez turystów są oczyszczane na sztucznie skonstruowanych terenach podmokłych. Odzyskana woda jest następnie wykorzystywana do nawadniania organicznego ogrodu permakulturowego zapewniającego żywność dla gości ^(²).

^(²) <https://www.climate-kic.org/opinion/water-scarcity-in-southern-europe-problems-and-solutions/>.

2.6. **Należy zasięgać opinii i zapewnić udział organizacji społeczeństwa obywatelskiego, zarówno na poziomie krajowym, jak i lokalnym**, w opracowywaniu zmienionych ścieżek transformacji, biorąc pod uwagę szczegółową wiedzę tych organizacji na temat ograniczeń przemysłowych danego sektora. Kwestię wody i sektorowe plany działania powinny omówić sektorowe komitety ds. dialogu społecznego na szczeblu europejskim. Branże przemysłu powinny określić wskaźniki efektywności zużycia wody, które zobowiązałyby się stopniowo z czasem osiągnąć. Te wskaźniki powinny być identyfikowalne, progresywne i osiągalne na poziomie sektorowym.

2.7. W kontekście niedoboru wody przemysł musi dostosować swoją produkcję w sposób zapewniający priorytetowe traktowania życia ludzkiego i podstawowych potrzeb. Należy rozważyć **analizę i klasyfikację sektorów** pod względem ich znaczenia dla społeczeństwa, aby zapewnić najbardziej krytycznym sektorom dostęp do wody w sytuacjach kryzysowych. W przypadku kryzysu wodnego skrócenie dostaw wody do niektórych gałęzi przemysłu ma jednak istotne znaczenie dla ochrony środowiska. Takie decyzje muszą być podejmowane na poziomie dorzecza, z uwzględnieniem różnorodności poszczególnych dorzeczy na niższych poziomach.

2.8. Plany gospodarowania wodą obejmujące scenariusze klimatyczne, wzrost populacji i ryzyko (takie jak zanieczyszczenie wody lub nadmierny pobór wody) **należy opracować dla wszystkich dorzeczy**. Należy określić **krytyczne zasoby wodne i systemy alokacji wody**, aby skutecznie chronić różnorodność biologiczną, a jednocześnie umożliwiać rozwój działalności gospodarczej. Jeśli konieczne jest ustanowienie ograniczeń w dostawie wody w niektórych regionach, należy tego dokonać w sposób sprawiedliwy i zrównoważony. Należy podjąć decyzje dotyczące sposobu podziału wody między różne zastosowania i różnych użytkowników, np. konsumentów, rolników, producentów żywności i przemysł. Konieczne będzie ustanowienie praw do wody. Zezwolenia i licencje powinny uwzględniać **szczegółowy cel w zakresie wydobycia wody słodkiej netto** ustanowiony w zależności od dostępności wody. Jest ważne, aby podczas udzielania licencji dotyczących infrastruktury służącej do korzystania z wody stosować to samo podejście w zakresie zgód i pozwoleń. EKES sugeruje, by zwrócić szczególną uwagę na wyzwania związane z wodą słodką. Należy wprowadzić wspólną metodę opartą na zasadach ogólnych i stosowaną na poziomie UE. W **planowaniu przestrzennym i przemysłowym** należy przekrojowo uwzględniać czynniki terytorialne i przemysłowe. Należy zwrócić szczególną uwagę na obszary wiejskie ze względu na rosnące nierówności między obszarami miejskimi a wiejskimi.

2.9. **Krajowe plany gospodarowania wodą powinny stać się obowiązkowe w ciągu czterech lat**, tak aby można było opracować strategię uwzględniającą potrzebę zapewnienia zrównoważonego, bezpiecznego i odpornego dostępu do wody, a jednocześnie chroniącą konkurencyjność przemysłu i umożliwiającą jego rozwój, wzrost i postępy. Konieczne są **modele biznesowe oparte na współpracy i podejście polegające na zarządzaniu dzielonym** przez rządy i sektory przemysłu. Zbiorowe zaangażowanie i wsparcie dla przedsiębiorstw, konsumentów i pracowników mają kluczowe znaczenie dla postępów w realizacji strategii na rzecz odporności na deficyt wody.

2.10. Patrząc z szerszej perspektywy, dla poprawy działań planistycznych i przydziału wody ważną jest **współpraca transgraniczna** między branżami, państwami i władzami lokalnymi. To samo dotyczy przejrzystości w odniesieniu do zasobów na poziomie UE i zapewniania ściślejszej współpracy między państwami członkowskimi. Należy opracować europejski mechanizm kwotowy dla wody podobny do systemu handlu emisjami (ETS) i oparty na sektorowej podaży i popycie oraz **mechanizm dostosowywania cen na granicach z uwzględnieniem zużycia wody**, przypominający mechanizm dostosowywania cen na granicach z uwzględnieniem emisji CO₂ (CBAM). Trzeba też wziąć pod rozwagę propagowanie bardziej znaczącej roli wody w ramach certyfikacji EMAS. Należy skonsolidować znaczenie **wody w różnych systemach ekoprojektowania**, także poprzez przyjęcie śladu wodnego produktów i szerzenie koncepcji wirtualnej wody.

3. Efektywne gospodarowanie wodą w przemyśle dzięki uzdatnianiu wody, recyklingowi wody i zmniejszonemu zużyciu wody

3.1. W Hiszpanii pewna papiernia z uwagi na niedobór wody w regionie musiała stać się wodooszczędna, aby móc kontynuować działalność. W ramach działań związanych ze zrównoważoną gospodarką wodną firma zainwestowała w optymalizację procesów i wewnętrzne uzdatnianie, umożliwiające 13-krotny recykling wody w procesach produkcyjnych⁽⁶⁾. Ponadto inwestycja w wielobarierowy system membranowy w tamtejszej miejskiej oczyszczalni ścieków umożliwiła papierni na wykorzystywanie w procesach wody odzyskanej zamiast czystej wody, co doprowadziło do oszczędności 10 500 m³ wody pitnej dziennie.

⁽⁶⁾ Ordóñez, R., et al., „Evaluation of MF and UF as pretreatments prior to RO applied to reclaim municipal wastewater for freshwater substitution in a paper mill: A practical experience”, *Chemical Engineering Journal*, R. 166, t. 1, 2011, s. 88–98.

3.2. **Jeżeli zakład zna swoje zużycie wody i jeżeli oczyszczalnia ścieków może zapewnić wymaganą jakość wody, rozwiązanie to można zastosować, z niezbędnymi dostosowaniami, w innych sektorach przemysłu.** Innym dobrym przykładem ograniczenia zużycia wody pitnej jest zakład sektora motoryzacyjnego zlokalizowany w Belgii, gdzie połączenie z pobliską miejską oczyszczalnią ścieków dostarczającą wodę szarą umożliwiło producentowi samochodów zmniejszenie zużycia wody pitnej na miejscu o około 80 %. Procesy planowania i produkcji w przemyśle powinny uwzględniać potrzebę zapewnienia wyraźnego dopasowania jakości wody potrzebnej do produkcji i wody dostarczanej do zakładu.

3.3. **Systematyczne ulepszanie infrastruktury wodnej ma kluczowe znaczenie dla bardziej oszczędnego gospodarowania wodą (w przemyśle).** W Irlandii państwowy zakład wdrożył program naprawy wycieków i wymiany rur, którego celem jest zmniejszenie krajowego wskaźnika wycieków do 25 % do końca 2030 r., co pozwoli zaoszczędzić 200 000 m³ wody dziennie. Od 2018 r. osiągnięto już znaczne postępy, gdyż wskaźnik wycieków zmniejszył się z 46 % do 37 % (⁷). Jak stwierdzono w zasadzie nr 7 deklaracji, należy wyraźnie określić aktualny stan infrastruktury (w tym rozmieszczenie rur), aby uniknąć wycieków, a modernizacja powinna umożliwiać dystrybucję wody różnej jakości. Stacje uzdatniania wody powinny być w stanie dostarczać wodę odpowiedniej jakości różnym użytkownikom i do różnych zastosowań (rolnictwo, przemysł, gospodarstwa domowe i organy publiczne). Należy ograniczyć do minimum dostarczanie wody wysokiej jakości lub pitnej do celów przemysłowych (zasada nr 10), z wyjątkiem branż, w których woda jest surowcem lub jest potrzebna ze względu na kryteria zdrowia i bezpieczeństwa produktu, np. w przemyśle spożywczym, turystyce i akwakulturze.

3.4. Ponowne wykorzystanie i recykling wody oraz zużycie mniejszej ilości czystej wody powinno stać się normą w przemyśle (działanie nr 9). **Istnieją dobre praktyki, które już przynoszą pozytywne rezultaty.** W Murcji, jednym z najsuchszych regionów Hiszpanii, który generuje 20 % krajowej produkcji rolnej, organ ds. uzdatniania wody ponownie wykorzystuje wszystkie ścieki do nawadniania, dzięki czemu w samym 2023 r. zapewnił rolnikom i sektorowi rolnemu 121 hm³ odzyskanej wody (⁸).

3.5. Oszczędne gospodarowanie wodą w przemyśle stanie się w najbliższej przyszłości presją społeczną. Istnieje wyraźna potrzeba stworzenia **zintegrowanego systemu gospodarowania wodą**, obejmującego różnorodne obiekty wykorzystujące wodę i mające zdolność do obsługi różnych gałęzi przemysłu. Przez cały proces produkcyjny należy prowadzić **znormalizowane i zharmonizowane gromadzenie danych**, zaczynając od poziomu zakładu. Należy opracować specjalną metodykę do stosowania na poziomie UE, aby zmaksymalizować wykorzystanie zgromadzonych danych. Należy rozważyć **wspólny zestaw wskaźników** monitorowanych na poziomie przedsiębiorstwa i sektora, takich jak litry na jednostkę produktu, na pracownika, na proces, na cykl, na jednostkę zużycia energii i na jednostkę czasu. Należy też wziąć pod uwagę wskaźnik zużycia wody i zależności od wody. Należy również określić standardy, miary wydajności i cele dotyczące zużycia wody na poziomie sektorowym, aby śledzić postępy osiągnięte w efektywnym gospodarowaniu wodą.

3.6. EKES wyraża zaniepokojenie, że w niedawno uzgodnionej zmianie rozporządzenia (UE) nr 691/2011 (⁹) w sprawie europejskich rachunków ekonomicznych środowiska nie uwzględniono rachunków za wodę z racji powszechnego braku danych wśród państw członkowskich. Wzywa Komisję, by utworzyła odpowiednie struktury gromadzenia danych, zanim państwa członkowskie będą zobowiązane gromadzić i udostępniać dane na temat zużycia wody. W celu uwzględnienia tych danych należy stworzyć **europejską przestawę danych dotyczących wody** oraz objąć nią dostępne zasoby wodne i zagregowane bieżące inwestycje. **Przedsiębiorstwa wodociągowe, zakłady użyteczności publicznej, przemysł i gospodarstwa domowe powinny być częścią strumienia danych dostarczającego niezbędnych danych na temat dostępności i wykorzystania wody, co pomoże w stworzeniu bardziej wodooszczędnego społeczeństwa.**

(⁷) <https://www.water.ie/projects/national-projects/leakage-reduction-programme/>.

(⁸) <https://euoweeklynnews.com/2024/01/08/water-reuse-in-murcia-a-game-changer-for-agriculture/>.

(⁹) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 691/2011 z dnia 6 lipca 2011 r. w sprawie europejskich rachunków ekonomicznych środowiska (Dz.U. L 192 z 22.7.2011, s. 1).

3.7. Sama technologia nie jest w stanie rozwiązać problemu wody. Biorąc pod uwagę znaczenie wody dla rozwoju i wzrostu, musimy **stworzyć kulturę wody i zwiększyć świadomość na temat wody** w europejskim społeczeństwie. Dla produktów wodooszczędnych należy ustanowić **specjalne etykiety zużycia wody**, jak zaproponowano w działaniu nr 8 Deklaracji EKES-u w sprawie Niebieskiego Ładu UE. Należy również opracować na szczeblu UE **wspólną definicję produktów lub usług o niskim wpływie na wodę**. W 2023 r. rząd Wielkiej Brytanii wprowadził nowy system oznakowania ekologicznego dla produktów, które wykorzystują wodę lub zapewniają dostęp do wody, takich jak toalety, baterie łazienkowe, słuchawki prysznicowe, zmywarki, pralki i pralko-suszarki. Celem jest zmniejszenie zużycia wody o 20 % do 2038 r., co pozwoli konsumentom zaoszczędzić na wodzie szacunkowo 147 mln EUR w ciągu 10 lat ⁽¹⁰⁾. Innym dobrym przykładem jest dobrowolna ujednolicona etykieta zużycia wody, inteligentne narzędzie umożliwiające konsumentom identyfikację produktów, które wykorzystują wodę lub zapewniają dostęp do wody, za pomocą wspólnej etykiety zawierającej jasne, zwięzłe i łatwe do zrozumienia informacje na temat zużycia wody i energii ⁽¹¹⁾.

3.8. Woda powinna być częścią kultury organizacji przemysłowych, obejmującą model społeczny i partnerstwa społeczne. Wodę należy uznawać za deficytowy zasób. Dobrym przykładem projektu UE dotyczącego oszczędzania i ponownego wykorzystania wody w sektorze turystycznym jest projekt Life Wat'Savereuse realizowany w basenie Morza Śródziemnego, który uwydatnia korzyści płynące z oszczędzania i ponownego wykorzystania wody oraz promuje gospodarkę o obiegu zamkniętym poprzez zmniejszenie zużycia wody ⁽¹²⁾.

3.9. Ponieważ efektywne gospodarowanie wodą zaczyna się na poziomie zakładu, należy wyznaczyć **specjalny zespół osób (kierownictwo i personel) odpowiedzialny za oszczędne gospodarowanie wodą** i przyjąć przejrzysty plan oszczędnego gospodarowania wodą w celu ograniczenia zużycia wody słodkiej, zapewnienia wykrywania i naprawy wycieków poprzez częste rutynowe kontrole, zainstalowania inteligentnych liczników i wdrożenia czystych technologii (wodo- i energooszczędnych), oczyszczania wody po jej użyciu, ponownego jej wykorzystywania i ograniczenia zanieczyszczeń przemysłowych (zasada nr 10).

3.10. Aby uzyskać poparcie pracowników, niezbędne jest **informowanie ich i przedstawicieli zakładowych oraz konsultowanie się z nimi** w procesie wdrażania planu oszczędnego gospodarowania wodą (skupiającego się na oszczędnościach wody i kosztów) oraz zrozumienie znaczenia ich zaangażowania w oszczędne gospodarowanie wodą. Należy rozważyć zachęty dla pracowników służące osiągnięciu celów w zakresie oszczędnego gospodarowania wodą. Należy stworzyć i promować specjalną infrastrukturę podobną do sieci europejskich niebieskich szkół, które szerzą podstawową wiedzę o morzach i oceanach. W szerszym kontekście należy dokładnie rozważyć rolę kobiet i młodych ludzi (zasada nr 11).

3.11. **Unijna platforma doradcza dla zainteresowanych stron w ramach Niebieskiego Ładu UE** (działanie nr 2 deklaracji EKES-u) powinna odgrywać ważną rolę w wymianie najlepszych praktyk, opracowywaniu szczegółowych norm i promowaniu **sektorowych partnerstw dla wody**, które umożliwią sektorom zmianę podejścia opartego na zakładach na podejście sektorowe w celu budowania wspólnego potencjału. W celu zwiększenia poziomu inwestycji, poprawy dostępu do wody i zrównoważonego korzystania z wody przez różne społeczności należy ustanowić **partnerstwa dla wody** obejmujące podmioty publiczne i prywatne oraz zajmujące się takimi kwestiami jak badania, technologia, umiejętności i infrastruktura. Aby umożliwić tę wymianę najlepszych praktyk na poziomie sektora i ekosystemu, należy zapewnić **pomoc techniczną**.

4. Promowanie oszczędnego gospodarowania wodą w sektorach przez wdrażanie technologii wodooszczędnych

4.1. **Istniejące technologie mogą zapewnić znakomite rezultaty.** EKES pragnie przedstawić kilka przykładów sukcesów z różnych sektorów przemysłu.

4.2. Należy rozwijać usługi takie jak **banki wody lub rynki wynajmu wody**, a także instalacje do zwiększonego **magazynowania** wody (deszczowej i powodziowej) bez negatywnego wpływu na różnorodność biologiczną. Budowa systemów napełnianych wodą powodziową zamiast systemów zabezpieczających może oznaczać zmianę paradygmatu w podejściu do infrastruktury wodnej. **Wodę powodziową można wykorzystać do nawadniania i zasilania warstw wodonośnych, a miasta-gąbki mają ogromny potencjał.** Należy również rozważyć kaskadowe wykorzystanie wody. Dzięki zastosowaniu technologii odwróconej osmozy w obiegu zamkniętym jednemu z duńskich browarów udało się podać recyklingowi 90 % całej wody wykorzystywanej do czyszczenia i innych procesów przemysłowych, a także zmniejszyć zużycie wody o 58,8 % (czyli 500 000 m³ rocznie), praktycznie eliminując ścieki z procesu warzenia, który jest procesem o dużym zapotrzebowaniu na wodę.

⁽¹⁰⁾ [https://www.gov.uk/government/news/household-goods-to-carry-water-efficiency-labels#:~:text=New%20eco%2Dlabels%20to%20will,their%20energy%20and%20water%20bills.&text=Toilets%2C%20sinks%2C%20dishwashers%20and%20washing,today%20\(Friday%2029%20September\).](https://www.gov.uk/government/news/household-goods-to-carry-water-efficiency-labels#:~:text=New%20eco%2Dlabels%20to%20will,their%20energy%20and%20water%20bills.&text=Toilets%2C%20sinks%2C%20dishwashers%20and%20washing,today%20(Friday%2029%20September).)

⁽¹¹⁾ <https://uwla.eu/>.

⁽¹²⁾ <https://www.water-reuse-europe.org/life-project-watsavereuse/>.

4.3. Innego przykładu dostarcza duża irlandzka spółdzielnia mleczarska, która przetwarza 11 mld m³ mleka rocznie i wydobywa około 11 000 m³ wody dziennie z miejscowej rzeki i odwiertów w swoim głównym zakładzie przetwórczym. Dzięki technologiom uzdatniania wody zakład faktycznie zwraca około 14 500 m³ czystej wody do lokalnej rzeki. Oznacza to, że zakład produkcji nabiału regeneruje dodatkowo 30 % czystej, wysokiej jakości wody, którą wypuszcza do tej rzeki.

4.4. W budownictwie zastosowanie nanotechnologii, w której ultracienka powłoka nadaje szkłu właściwości samoczyszczące, znacznie zmniejsza koszty mycia okien i zużycie wody, szczególnie w wysokich budynkach ⁽¹³⁾.

4.5. Hybrydowe systemy chłodzenia, które łączą technologie chłodzenia wodą i powietrzem, mogą zmniejszyć zużycie wody nawet o 80 %, zachowując jednocześnie wydajność energetyczną elektrowni.

4.6. Technologie, które wtłaczają barwnik w tkaninę za pomocą CO₂, nie wykorzystują wody i zmniejszają zużycie środków chemicznych i energii o 50 % w porównaniu z metodami tradycyjnymi ⁽¹⁴⁾.

4.7. Wszystkie te przykłady obrazują ogromny potencjał istniejących technologii oraz możliwości, jakie przemysł europejski może zaoferować, jeżeli zdecyduje się na znaczne inwestycje w badania i rozwój. **Kapitałne znaczenie ma opracowanie specjalnej ścieżki transformacji dla sektora czystych technologii, obejmującej również dostępność potrzebnej siły roboczej.** Równie istotne jest opracowanie lub aktualizowanie nowych innowacyjnych technologii za pomocą różnych wariantów finansowania, które będą dostosowane do wyzwań związanych z wodą. Należy wzmocnić wysiłki na rzecz dzielenia się najlepszymi praktykami w zakresie oszczędnego gospodarowania wodą i recyklingu między regionami, przedsiębiorstwami i sektorami przemysłu za pomocą takich instrumentów jak przyszła **unijna platforma dla zainteresowanych stron Niebieskiego Ładu.**

5. Wdrożenie funduszu na rzecz niebieskiej transformacji w przemyśle i stworzenie wspólnoty wiedzy i innowacji (WWiI) w dziedzinie wody w ramach Europejskiego Instytutu Innowacji i Technologii (EIT) – WWiI EIT

5.1. Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) ⁽¹⁵⁾ szacuje, że wszystkie kraje UE wydają łącznie średnio 100 mld EUR rocznie na zaopatrzenie w wodę i usługi sanitarne. To jednak nie wystarcza, aby zapewnić zgodność z dyrektywą dotyczącą oczyszczania ścieków komunalnych ⁽¹⁶⁾ i dyrektywą w sprawie wody pitnej ⁽¹⁷⁾, pokryć niezbędne inwestycje w celu odnowienia infrastruktury bądź spełnić wymogi ramowej dyrektywy wodnej ⁽¹⁸⁾ i dyrektywy powodziowej ⁽¹⁹⁾ ⁽²⁰⁾.

5.2. Jeżeli UE uzna wodę za jeden ze swoich priorytetów na następną kadencję ustawodawczą, kluczowe znaczenie będzie mieć zajęcie się luką w finansowaniu, której nie można wypełnić samymi środkami publicznymi i taryfami, stąd potrzeba połączenia finansowania publicznego i prywatnego w celu zapewnienia wspólnego wsparcia finansowego. Zgodnie z zasadą nr 12 i działaniami nr 14–17 Deklaracji EKES-u w sprawie Niebieskiego Ładu UE fundusz na rzecz niebieskiej transformacji powinien:

- stanowić jeden unijny punkt dostępu do finansowania inwestycji w wodę za pośrednictwem specjalnego portalu internetowego, który będzie obejmował politykę spójności, Platformę na rzecz technologii strategicznych dla Europy i wspólną politykę rolną, a także dodatkowe fundusze wspierające sektory o dużym zapotrzebowaniu na wodę w dążeniu do bardziej zrównoważonego wykorzystania wody, w połączeniu z funduszami prywatnymi (w tym finansowaniem społecznościami),
- opierać się na strukturze zarządzania obejmującej społeczeństwo obywatelskie,
- przyjąć zintegrowane podejście oparte na koncentracji tematycznej na poziomie programu operacyjnego,

⁽¹³⁾ <https://www.azonano.com/article.aspx?ArticleID=5510>.

⁽¹⁴⁾ <https://www.theguardian.com/sustainable-business/sustainable-fashion-blog/2015/apr/24/nike-and-adidas-show-cautious-support-for-eco-friendly-dye-technology>.

⁽¹⁵⁾ <https://www.oecd.org/environment/financing-a-water-secure-future-a2ecb261-en.htm>.

⁽¹⁶⁾ Dyrektywa Rady z dnia 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych (Dz.U. L 135 z 30.5.1991, s. 40).

⁽¹⁷⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (wersja przekształcona) (Dz.U. L 435 z 23.12.2020, s. 1).

⁽¹⁸⁾ Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz.U. L 327 z 22.12.2000, s. 1).

⁽¹⁹⁾ Dyrektywa 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (Dz.U. L 288 z 6.11.2007, s. 27).

⁽²⁰⁾ https://commission.europa.eu/news/estimating-investment-needs-and-financing-capacities-water-related-investment-eu-member-states-2020-05-28_en.

- obejmować kluczowe wskaźniki efektywności dotyczące wody w kontekście ram strategicznych UE, przekrojowe cele tematyczne w ramach różnych odpowiednich funduszy oraz cykliczne monitorowanie w ramach europejskiego semestru; powinien również uwzględnić warunkowość społeczną,
- nie tylko zapewnić stosowanie zasady nr 10 oraz przyjęcie warunkowości dotyczącej wody w zaproszeniach do składania wniosków, ale odzwierciedlać także sektorowe wskaźniki dotyczące wody określone dla poszczególnych gałęzi przemysłu w różnych funduszach,
- przyjmując podejście sektorowe i regionalne, w którym sektory o dużym zapotrzebowaniu na wodę będą korzystać ze specjalnych przydziałów i mieć pierwszeństwo w dostępie do funduszy,
- przyjmując podejście wieloletnie i wielofunduszowe, które zapewni synergię z różnymi okresami programowania,
- umożliwić transgraniczne zaproszenia do składania wniosków, biorąc pod uwagę podejście oparte na dorzeczu,
- ściśle koordynować finansowanie inwestycji wodnych przez Komisję Europejską, Europejski Bank Inwestycyjny i Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju.

5.3. Konieczne są również wyjaśnienia i stworzenie wytycznych dotyczących procedur udzielania zamówień publicznych, aby przy zakupie technologii wodnych przez władze publiczne uniknąć stosowania kryterium najniższej ceny oraz aby procedury udzielania zamówień publicznych obejmowały uwarunkowania związane z wodą.

5.4. Inwestycje w infrastrukturę wodną należy wyłączyć z paktu stabilności i wzrostu i traktować jako dobro wspólne. Ważne jest również ściśle monitorowanie wdrażania norm z zakresu ochrony środowiska, polityki społecznej i ładu korporacyjnego (ESG), które obejmują wodę, oraz przyjęcie podejścia obejmującego cały łańcuch dostaw.

5.5. Należy kontynuować rozwijanie przemysłowych klastrów wodnych i łączenie ich z projektami programu „Horyzont Europa” i innymi instrumentami UE na rzecz obsługi przemysłu. Ramowy program badawczy również powinien zawierać rozdział poświęcony wodzie.

5.6. Prace prowadzone w ramach wspólnoty wiedzy i innowacji (WWiI) w dziedzinie klimatu w Europejskim Instytucie Innowacji i Technologii (EIT) są doskonałym przykładem tworzenia wspólnoty wiedzy i innowacji w dziedzinie wody, zajmującej się rozwiązaniami problemu niedoboru wody w Europie Południowej. EIT szerzy wiedzę poprzez innowacje, przedsiębiorczość, edukację i komunikację, wspierając przedsiębiorstwa scale-up i MŚP, oferując rozwiązania, tworząc silną społeczność ekspertów i umożliwiając dzielenie się wiedzą⁽²¹⁾. W oparciu o pozytywny wpływ swego modelu innowacji EIT ogłosi zaproszenie do składania wniosków o nową WWiI w dziedzinie wody⁽²²⁾. Nowa WWiI powinna odgrywać zasadniczą rolę w mierzeniu się z głównymi wyzwaniami gospodarczymi, środowiskowymi i społecznymi w zakresie wody słodkiej, susz i powodzi, na przykład poprzez rozpowszechnianie ekosystemów innowacji z myślą o wodooszczędnym społeczeństwie oraz eliminowanie luk w edukacji, badaniach naukowych, innowacjach i przedsiębiorczości⁽²³⁾. Ponieważ na szczeblu regionalnym, krajowym i europejskim nie zajęto się w wystarczającym stopniu wyzwaniami związanymi z wodą słodką, WWiI w dziedzinie wody powinna skupić się na większym uwzględnieniu tego aspektu. Taka WWiI powinna korzystać z synergii z innymi inicjatywami, takimi jak przyspieszony i łatwy dostęp do funduszu na rzecz niebieskiej transformacji, który mógłby albo zapewniać finansowanie, albo służyć jako gwarancja dostępu do finansowania publicznego lub prywatnego.

5.7. EKES apeluje o wsparcie tworzenia żywych laboratoriów specjalizujących się w dziedzinie wody, by opracowywać, zatwierdzać i zwiększać skalę innowacji, a także przyjmować innowacyjne technologie, zarządzanie i modele biznesowe oraz propagować nowatorską politykę.

Bruksela, dnia 30 maja 2024 r

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Oliver RÖPKE

⁽²¹⁾ <https://www.eitfood.eu/projects/water-in-south-finding-innovative-solutions-for-water-scarcity-in-southern-europe>.

⁽²²⁾ Uruchomienie nowej WWiI zależy od wyniku analizy *ex ante* przeprowadzonej przez Komisję Europejską z pomocą niezależnych ekspertów. W ramach analizy ocenione zostanie strategiczne znaczenie nowej WWiI w dziedzinie wody z punktu widzenia globalnych wyzwań i priorytetów polityki UE.

⁽²³⁾ Strategiczny plan innowacji EIT (2021–2027), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021D0820>.